

ESTET

**EMBEDDING SUSTAINABILITY SKILLS IN TOURISM
EDUCATION AND TRAINING**

Project No. : 2020-1-PL01-KA202-081845

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ:

ΙΟ3: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΡΓΟΥ

ΕΡΓΟΥ:

ESTET: Embedding Sustainability Skills in Tourism Education and Training

ΌΝΟΜΑ ΕΡΓΟΥ:

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΑΚΡΟΝΥΜΙΟ:

ESTET

ΕΡΓΟ ΝΟ.:

2020-1-PL01-KA202-081845

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΡΓΟΥ:

SPOŁECZNA AKADEMIA NAUK / SAN - POLAND

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το έγγραφο αυτό αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις του συντάκτη και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό.

Πίνακας περιεχομένων

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	3
ΜΕΘΟΔΟΙ.....	3
ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1.1 ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ	4
1.1.Α. ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	6
1.1.Β. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	6
1.1.Γ. «ΤΡΙΠΛΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ»	7
1.1.Δ. ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	7
1.1.Ε. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	8
1.1.Φ. ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΩ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	10
1.1.Ζ. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ: ΚΡΙΤΗΡΙΑ GSTC	11
1.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	12
1.2.Α. Ο ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	12
1.2.Β. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	13
1.2.Γ. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	15
1.3 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ ΓΙΑ ΠΙΟ ΒΙΩΣΙΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ	16
1.3.Α. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ: ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	16
1.3.Β. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ: ΜΟΝΤΕΛΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	18
ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	19
ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ	20
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	21
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	23

Λέξεις κλειδιά

Αρχές βιωσιμότητας, Βιώσιμος τουρισμός, Επιπτώσεις στον Τουρισμό, Συμμετοχή των τουριστικών φορέων, Περιοριστικοί Παράγοντες Τουρισμού, Μέτρηση βιώσιμου τουρισμού, Πρακτικές Διαχείρισης, Τουριστικές στρατηγικές και σχεδιασμός, Συστήματα Πιστοποίησης, Μηχανισμοί Διακυβέρνησης, Εκπαιδευτικές ικανότητες, Ευαισθητοποίηση, Αλλαγές Συμπεριφοράς

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ως αποτέλεσμα της εργασίας με το υλικό αυτής της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα επιτύχουν τα ακόλουθα μαθησιακά αποτελέσματα:

- **Γνώση:** Ευαισθητοποίηση σχετικά με τις (πράσινες) δεξιότητες που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και είναι απαραίτητες στον τομέα του τουρισμού. Η οργάνωση και σχεδιασμός του εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία πράσινων δεξιοτήτων.
- **Δεξιότητες:** Ικανότητα κατασκευής μαθησιακού περιεχομένου και διαδικασίας διδασκαλίας/μάθησης με βάση τη μάθηση μίας έννοιας, τη μάθηση βάσει έρευνας, τις προσεγγίσεις μάθησης μέσω εργασίας και μαθητείας.
- **Στάσεις:** Θετική στάση απέναντι στο να ενεργοποιούν την συνεργασία των μαθητών.

ΜΕΘΟΔΟΙ

Οι μέθοδοι που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την παράδοση της ενότητας 1 περιλαμβάνουν:

- **Αυτόνομη μάθηση** διαβάζοντας και μελετώντας το υλικό της ενότητας και τις συμπληρωματικές πηγές και συνδέσμους που παρέχονται στο υλικό.
- **Ενεργός μάθηση**, δηλαδή υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται για πρακτικές συνεδρίες κατάρτισης εκπαιδευτικών.

Η αξιολόγηση του περιεχομένου της ενότητας θα πραγματοποιηθεί με τη μορφή:

- **Αυτοαξιολόγησης** με την ολοκλήρωση των ερωτήσεων αυτοελέγχου στο τέλος της ενότητας.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Ο **εκτιμώμενος χρόνος** κάλυψης της ενότητας είναι ο εξής:

- Μαθησιακό περιεχόμενο (αυτοκατευθυνόμενη μάθηση): **8 ώρες**
- Ερωτήσεις αυτοελέγχου: **5 – 10 λεπτά**
- Εργαστήριο αφιερωμένο σε πρακτικές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν για την Ενότητα 1: **8 ώρες**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενότητα εισάγει την έννοια της βιωσιμότητας στον τουρισμό, μια επισκόπηση των τάσεων της τουριστικής βιομηχανίας και την αιφόρο ανάπτυξη του τουρισμού, ολοκληρώνοντας με τις επιπτώσεις στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των τουριστικών παροχών που προκύπτουν από τις αλλαγές στη ζήτηση από τους πελάτες για πιο βιώσιμα τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Η ενότητα 1.1 ξεκινά με μια επισκόπηση των τριών πυλώνων της βιωσιμότητας και του τρόπου με τον οποίο συνδέονται με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και με τη μακροπρόθεσμη και υπεύθυνη διαχείριση των τουριστικών προορισμών. Παρέχει μια σύντομη εισαγωγή στην αυξανόμενη έννοια του αναγεννητικού τουρισμού που βασίζεται στον βιώσιμο τουρισμό, αλλά πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα. Η κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα εξηγείται μέσω των 12 στόχων των Ηνωμένων Εθνών για βιώσιμο τουρισμό που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών και στη μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων στον τουρισμό. Παρέχονται επίσης παραδείγματα αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού, καθώς και οι τρόποι μετριασμού τους με υπεύθυνη συμπεριφορά. Τα κριτήρια GSTC - το ελάχιστο που κάθε τουριστική επιχείρηση, κυβερνήσεις και προορισμοί θα πρέπει να φιλοδοξούν να επιτύχουν στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα - εξηγούνται στην ενότητα.

Η ενότητα 1.2 καλύπτει διάφορα πλαίσια και πρωτοβουλίες για τη μέτρηση της βιωσιμότητας στον τουρισμό που συμβάλλουν στην επίτευξη του νέου παγκόσμιου οράματος μετά την πανδημία, για ισχυρότερο και πιο βιώσιμο τουρισμό. Εξηγεί διάφορες δράσεις που πρέπει να εξεταστούν κατά τον βιώσιμο σχεδιασμό και τη διαχείριση του τουρισμού, όπως η εφαρμογή των αρχών της βιωσιμότητας στην ανάπτυξη τουριστικών στρατηγικών και σχεδιασμού, στοιχείο κεντρικής σημασίας για τη μείωση των πιέσεων και την αύξηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Η ενότητα 1.3 εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο διάφοροι μηχανισμοί διακυβέρνησης καθώς και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης επηρεάζουν τις αναγκαίες αλλαγές της συμπεριφοράς διαφόρων τουριστικών φορέων προς την κατεύθυνση της κοινωνικής και περιβαλλοντικά βιώσιμης ανάπτυξης. Τα αυξανόμενα συμφέροντα των καταναλωτών σε πιο βιώσιμα τουριστικά προϊόντα έχουν ήδη αρχίσει να επηρεάζουν τα υφιστάμενα μοντέλα προς πιο σεβαστές και δίκαιες τάσεις/προσεγγίσεις που θα μειώσουν τις τουριστικές πιέσεις μέσω της δημιουργίας, ανάπτυξης και προώθησης εναλλακτικών, πιο βιώσιμων τουριστικών μοντέλων και προσφοράς προϊόντων.

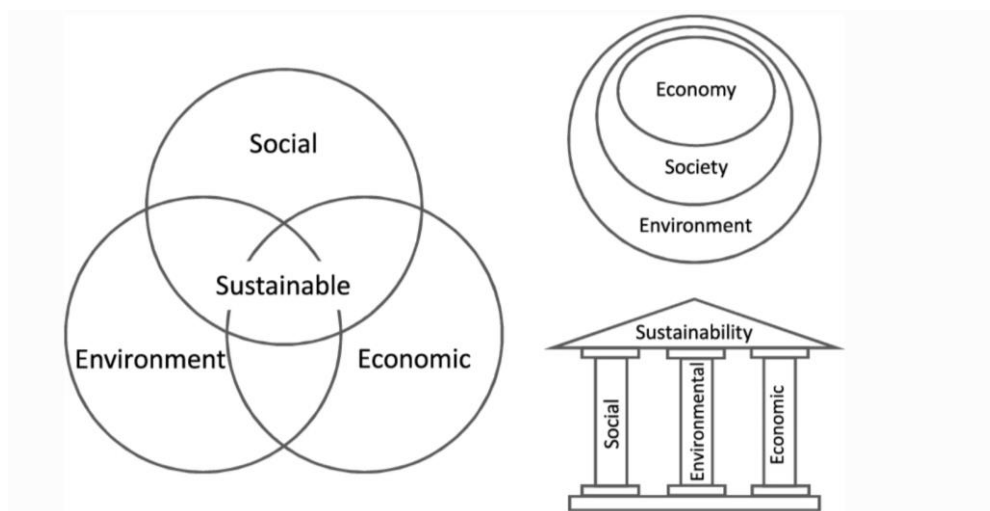
1.1 ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Για πολλούς ανθρώπους, η βιωσιμότητα αφορά την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, υπάρχουν πολύ περισσότερα για το περιβάλλον από το φυσικό τοπίο τα οποία και πρέπει να ληφθούν υπόψη στα οφέλη από τον τουρισμό για τους κατοίκους μιας τουριστικής περιοχής, τις τουριστικές επιχειρήσεις και τους τουρίστες. Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα δεν θα πρέπει να συγχέεται με την πλήρη βιωσιμότητα, η οποία πρέπει επίσης να εξισορροπεί τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Τα τελευταία 20 χρόνια σημειώθηκε αύξηση των δημοσιεύσεων και των συζητήσεων σχετικά με τη «βιωσιμότητα», η οποία νοείται ως «κάλυψη των αναγκών του παρόντος χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες». Αυτό βασίζεται στον πιο συχνά αναφερόμενο ορισμό της αειφόρου ανάπτυξης από την έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη «[Το κοινό μας μέλλον](#)», γνωστή και ως Brundtland Report, που δημοσιεύθηκε το 1987. ¹Οι αρχές της βιωσιμότητας, που συχνά αναφέρονται ως «οι τρεις πυλώνες» και είναι τα αλληλένδετα θεμέλια αυτού του οικοδομήματος, είναι οι εξής: η οικονομία, η κοινωνία και το περιβάλλον. Αυτές οι αρχές χρησιμοποιούνται ανεπίσημα και με τους όρους: κέρδος, άνθρωποι και πλανήτης.

Χρησιμοποιούνται κυρίως εναλλακτικά και συνήθως παρουσιάζονται γραφικά με τη μορφή τριών διασταυρωμένων κύκλων οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος, με τη βιωσιμότητα να τοποθετείται στο κέντρο (Εικ. 1). Το «πολιτιστικό» στοιχείο προστίθεται συχνά στον κοινωνικό πυλώνα, καθιστώντας το «κοινωνικοπολιτισμική» βιωσιμότητα. Η προέλευση του παραδείγματος των «τριών πυλώνων» αποδόθηκε επίσης στην έκθεση Brundtland, με την οποία ζητείται «μια νέα εποχή οικονομικής ανάπτυξης – ανάπτυξης που θα είναι δυναμική και ταυτόχρονα κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμη».²

Γράφημα 1 Η τυπική αναπαράσταση της βιωσιμότητας ως τριών διασταυρούσιμων κύκλων. Στα δεξιά,, εναλλακτικές απεικονίσεις: κυριολεκτικοί «πυλώνες» και μια ομόκεντρη προσέγγιση κύκλων³

¹ <https://www.iisd.org/about-iisd/sustainable-development>

² <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

³ Purvis, B., Mao, Y. και Robinson, D (2019), Τρεις πυλώνες της βιωσιμότητας: σε αναζήτηση εννοιολογικής προέλευσης. [Επιστήμη Βιωσιμότητας](#) τόμος 14, σσ. 681–695; <https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-018-0627-5/figures/1>

1.1.A. ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Συγκεκριμένα στο πλαίσιο του τουρισμού, η βιωσιμότητα έχει αναδειχθεί σε κρίσιμο μέλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί σε κάθε αειφόρα στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO) ορίζει τον «βιώσιμο τουρισμό» με βάση τους τρεις πυλώνες ως «ο τουρισμός που λαμβάνει πλήρως υπόψη του τις υφιστάμενες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του και ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επισκεπτών, του κλάδου και των κοινοτήτων στους προορισμούς υποδοχής». ⁴

Ως εκ τούτου, η τουριστική ανάπτυξη θα πρέπει να έχει μια *βιώσιμη προσέγγιση*, να είναι σε θέση να προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη μακροπρόθεσμα, διατηρώντας παράλληλα μια ισορροπημένη χρήση των φυσικών πόρων, προς όφελος των τοπικών κοινοτήτων στους τουριστικούς προορισμούς. Με άλλα λόγια, **βιώσιμος τουρισμός σημαίνει τουρισμός που είναι οικονομικά βιώσιμος, αλλά δεν καταστρέφει τους πόρους από τους οποίους θα εξαρτηθεί το μέλλον του τουρισμού, ιδίως το φυσικό περιβάλλον και τον κοινωνικό ιστό της κοινότητας υποδοχής.**

Οι κατευθυντήριες γραμμές και οι πρακτικές διαχείρισης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης εφαρμόζονται σε όλες τις μορφές τουρισμού σε όλους τους τύπους προορισμών, συμπεριλαμβανομένου του μαζικού τουρισμού και των διαφόρων εξειδικευμένων τουριστικών παροχών. Οι αρχές της βιωσιμότητας αναφέρονται στις οικονομικές, κοινωνικό-πολιτισμικές και περιβαλλοντικές πτυχές της τουριστικής ανάπτυξης και πρέπει να καθοριστεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αυτών των τριών διαστάσεων για να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά της.

1.1.B. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στο πλαίσιο του θεματολογίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη με το 2030 και των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), έγινε αποδεκτό ότι ο τουρισμός μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην παροχή βιώσιμων λύσεων. ⁵Οι ΣΒΑ που αναπτύχθηκαν από τον ΟΗΕ έχουν αναπτύξει μια «ολοκληρωμένη» προσέγγιση που υποστηρίζεται από τους τρεις πυλώνες, υιοθετώντας 17 ευρείς στόχους σε μικρότερο αριθμό κατηγοριοποιήσεων για την προώθηση βιώσιμων τουριστικών πρακτικών για τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού. Ο ⁶τουρισμός έχει τη δυνατότητα να συμβάλει, άμεσα ή έμμεσα, και στους 17 ΣΒΑ. Ειδικότερα, έχει συμπεριληφθεί ως κατεύθυνση στους στόχους 8, 12 και 14 σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή (SCP) και η βιώσιμη χρήση των ωκεανών και των θαλάσσιων πόρων, αντίστοιχα.

⁴ <https://www.unwto.org/EU-guidebook-on-sustainable-tourism-for-development>

⁵ UNWTO, 2018, Τουρισμός για ΣΒΑ

⁶ <https://sdgs.un.org/goals>

1.1.Γ. «ΤΡΙΠΛΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ»

Το 1993, ο καθηγητής John Elkington επινόησε έναν όρο «τριπλό αποτέλεσμα» (TBL), ένα πλαίσιο βιωσιμότητας που εξετάζει τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις μιας εταιρείας. Υποστήριξε ότι η επιτυχία ή η αποτυχία σε στόχους βιωσιμότητας δεν μπορεί να μετρηθεί μόνο από την άποψη του οικονομικού κέρδους και της ζημίας, αλλά και από την άποψη της ευημερίας των ανθρώπων και της υγείας του πλανήτη μας. Είναι ενδιαφέρον ότι, 25 χρόνια αργότερα στο Harvard Business Review (Ιούνιος 2018), κάλεσε να επανεξετάσουμε το TBL και να «εντείνουμε» τις προσπάθειές μας «παρακινώντας την αναγέννηση των οικονομιών, των κοινωνιών και της βιόσφαιράς μας». Τρία χρόνια αργότερα, τον Ιούνιο του 2021, τα Ηνωμένα Έθνη προώθησαν τη δεκαετία του ΟΗΕ για την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, η οποία «απαιτεί την εντατικοποίηση των προσπαθειών για την πρόληψη, την ανάσχεση και την αντιστροφή της υποβάθμισης περιοχών όπως οι βοσκότοποι, τα δάση, οι ωκεανοί και τα βουνά», διότι «οι συνήθεις επιχειρηματικές δραστηριότητες δεν αποτελούν επιλογή». ⁷⁸⁹

1.1.Δ. ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η αυξανόμενη αναγνώριση παγκοσμίως για την «εντατικοποίηση» των προσπαθειών που ανέφερε το Elkington για την αποκατάσταση και την αναγέννηση του πλανήτη μας σε πολλές βιομηχανίες έχει σημαντικές επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία. Η έννοια του αναγεννητικού τουρισμού που βασίζεται πάνω στον βιώσιμο τουρισμό αλλά πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα έχει πάρει όλο και μεγαλύτερη αναγνώριση παγκοσμίως από το 2019. Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα σημαίνει ότι ο τουρισμός αφήνει ένα μέρος καλύτερο από ό,τι ήταν πριν («αναγεννητικός τουρισμός») αντί να τον αφήσει ως έχει και να μην τον επιδεινώσει («βιώσιμος τουρισμός»). Η Anna Pollock, μία από τους πιο αξιοσέβαστους, παγκόσμιους, στοχαστές σε θέματα τουρισμού, αποκαλεί τον αναγεννητικό τουρισμό «¹⁰¹¹τη Φυσική Ωρίμανση της Βιωσιμότητας» που επιτρέπει στους προορισμούς να ανθήσουν και να ευδοκμήσουν. Μια άλλη παγκόσμια στοχαστής, η καθηγήτρια Dianne Dredge, υποστηρίζει ότι ο αναγεννητικός τουρισμός «¹²δεν μπορεί να είναι αόρατος» επειδή «είναι ένας χώρος όπου πολλοί επαγγελματίες του τουρισμού και του μη τουρισμού εργάζονται για να προσφέρουν νέα είδη ευκαιριών, εμπειριών, συνεργασιών και καινοτομιών για την επιδίωξη ενός αναγεννητικού μέλλοντος». ¹³

Υπάρχει μια συνεχής συζήτηση για το τι σημαίνει βιώσιμος και αναγεννητικός τουρισμός για τους τουριστικούς προορισμούς, τις επιχειρήσεις, τις τοπικές κοινότητες και τους τουρίστες (πώς μπορούν να τους ωφελήσουν). Σε αυτή τη συζήτηση, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι: ο βιώσιμος τουρισμός είναι το θεμέλιο για τον αναγεννητικό τουρισμό.

⁷ <https://hbr.org/2018/06/25-years-ago-i-coined-the-phrase-triple-bottom-line-heres-why-im-giving-up-on-it>

⁸ <https://www.decadeonrestoration.org/>

⁹ <https://news.un.org/en/story/2021/06/1093362>

¹⁰ <https://hub.wtm.com/what-is-regenerative-tourism-and-how-should-we-deliver-it/>

¹¹ <https://rootedstorytelling.com/sustainable-development/regenerative-tourism/>

¹² <https://medium.com/activate-the-future/regenerative-tourism-the-natural-maturation-of-sustainability-26e6507d0fcb>

¹³ <https://www.thetourismcolab.com.au/post/regenerative-tourism-rising-and-why-it-can-t-be-unseen>

Δεν πρέπει να θεωρούνται ανταγωνιστικά και δεν αλληλοαναιρούνται (η επικέντρωση στο ένα δεν σημαίνει κατάργηση ή μείωση του άλλου)¹⁴.

1.1.Ε. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Ο τουρισμός προκαλεί οικονομικές, κοινωνικοπολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Ορισμένοι προορισμοί παρουσιάζουν περισσότερες αρνητικές παρά θετικές επιπτώσεις και αντιστρόφως. Αυτό μπορεί επίσης να αλλάξει με την πάροδο του χρόνου και ορισμένες επιπτώσεις μπορεί να αυξηθούν ή να μειωθούν. Η συνεχής ανάπτυξη του τουρισμού προκαλεί αυξανόμενη πίεση στους βιολογικά διαφορετικούς οικοτόπους και στους τοπικούς και αυτόχθονες πολιτισμούς, οι οποίοι χρησιμοποιούνται συχνά για τη στήριξη του μαζικού τουρισμού. Οι αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι ιδιαίτερα ορατές σε φυσικές και προστατευόμενες περιοχές. Για παράδειγμα, οι υποδομές (όπως μονοπάτια πεζοπορίας, πινακίδες, κέντρα επισκεπτών κ.λπ.) προκαλούν θόρυβο στις κατασκευές, παραγωγή αποβλήτων, ρύπανση, υπερβολική χρήση φυσικών πόρων. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες εντός μιας προστατευόμενης περιοχής μπορούν να διαταράξουν τη συμπεριφορά των ζώων. Η αύξηση της αστικοποίησης έχει ως αποτελέσματα πολλοί νυχτερινοί ουρανοί να μην είναι πλέον σκοτεινοί, διαταράσσοντας τους φυσικούς αναπαραγωγικούς κύκλους της άγριας ζωής και τη μεταναστευτική συμπεριφορά. Επίσης, η ηχορύπανση μπορεί να προκαλέσει αλλαγές στη συμπεριφορά των ζώων και στις χωρικές κατανομές. Ο τομέας της στέγασης συμβάλλει στις εκπομπές άνθρακα μέσω θέρμανσης, κλιματισμού και παροχής εγκαταστάσεων φιλοξενίας και μπορεί να αλλάξει το παραδοσιακό τοπίο της περιοχής. Η κατανάλωση νερού ενός τουρίστα στις διακοπές μπορεί να υπερβαίνει τις 10-100 φορές την κατανάλωση νερού των κατοίκων της περιοχής. Τα αυξημένα απόβλητα (συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπινων αποβλήτων) είναι μια άλλη αυξανόμενη και καλά αναγνωρισμένη πρόκληση.¹⁵

Ο βιώσιμος τουρισμός έχει να κάνει με την ελαχιστοποίηση των αρνητικών και τη μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων μέσω του προγραμματισμού, χωρίς αποκλεισμούς (όλων των ενδιαφερόμενων μερών) και της μακροπρόθεσμης υπεύθυνης διαχείρισης τουριστικών προορισμών. Αυτό αποτυπώνεται καλά στους **12 Στόχους για βιώσιμο τουρισμό**, που προτάθηκε το 2005 από τον UNWTO και το Πρόγραμμα του ΟΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP) και επισημαίνονται παρακάτω με έντονους χαρακτήρες.¹⁶

Η Οικονομική Βιωσιμότητα και μεγιστοποίηση των θετικών οικονομικών επιπτώσεων του τουρισμού σημαίνει:

1. Διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας των τουριστικών προορισμών και επιχειρήσεων, ώστε να ευημερούν μακροπρόθεσμα.
2. Ανάπτυξη της τοπικής ευημερίας από τη συμβολή του τουρισμού στην τοπική οικονομία και ελαχιστοποίηση των διαρροών.

¹⁴ <https://www.thetourismcolab.com.au/post/sustainable-tourism-and-or-regenerative-tourism-to-make-tourism-better-we-do-need-to-get-it>

¹⁵ <https://sustainabletourismtraining.eu>

¹⁶ Το 2005, ο UNWTO και το Πρόγραμμα του ΟΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP) δημοσίευσαν τον οδηγό για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, "Κάνοντας τον τουρισμό πιο βιώσιμο", συμπεριλαμβανομένων 12 στόχων για βιώσιμο τουρισμό, οι οποίοι αργότερα ενσωματώθηκαν στα κριτήρια GSTC.

3. Παροχή και ενίσχυση της ποιότητας απασχόλησης των τοπικών θέσεων εργασίας που δημιουργούνται και υποστηρίζονται από τον τουρισμό χωρίς διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής, αναπηρίας ή με άλλους τρόπους, και συμβολή στην άμβλυνση της φτώχειας.

Η Κοινωνικοπολιτισμική Βιωσιμότητα σέβεται την κοινωνικοπολιτισμική αυθεντικότητα των κοινοτήτων υποδοχής, διατηρεί την πολιτιστική τους κληρονομιά και συμβάλλει στη διαπολιτισμική κατανόηση και ανοχή:

4. Η ευημερία της κοινότητας είναι υψίστης σημασίας: η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους και η αποφυγή οποιασδήποτε μορφής κοινωνικής υποβάθμισης ή εκμετάλλευσης.
5. Η τοπική ιστορία, ο αυθεντικός πολιτισμός, οι παραδόσεις και η ιδιαιτερότητα πρέπει να γίνονται σεβαστά και να ενισχύονται (Πολιτιστικός Πλούτος).
6. Ο Τοπικός Έλεγχος – η συμμετοχή και η ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών στο σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση και τη μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή τους – είναι επίσης ζωτικής σημασίας.
7. Αυτό πρέπει να γίνει με γνώμονα την Κοινωνική Ισότητα – μια ευρεία και δίκαιη κατανομή των οφελών από τον τουρισμό στην κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των ευκαιριών, του εισοδήματος και των υπηρεσιών που διατίθενται στους μη εύπορους.
8. Η κοινωνική βιωσιμότητα φροντίζει επίσης τους τουρίστες, παρέχοντας την ικανοποίηση των επισκεπτών μέσω ασφαλούς και ικανοποιητικής εμπειρίας που είναι διαθέσιμη σε όλους χωρίς καμία διάκριση.

Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα κάνει βέλτιστη χρήση των περιβαλλοντικών πόρων, διατηρώντας βασικές οικολογικές διαδικασίες και συμβάλλοντας στη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας.

9. Σημαίνει διατήρηση και ενίσχυση της ακεραιότητας των τοπίων και αποφυγή της φυσικής και οπτικής υποβάθμισης τους.
10. Υποστήριξη της Βιοποικιλότητας (διατήρηση και ελαχιστοποίηση των ζημιών σε φυσικές περιοχές, άγρια ζώα και οικοτόπους όπως δάση, βουνά, ποτάμια και λίμνες)·
11. Ελαχιστοποίηση της χρήσης σπάνιων και μη ανανεώσιμων πόρων (αποδοτικότητα πόρων) και
12. Μείωση της ρύπανσης των φυσικών πόρων όπως ο αέρας, τα ύδατα και η γη, καθώς και μείωση της παραγωγής αποβλήτων από τουριστικές επιχειρήσεις και επισκέπτες (Περιβαλλοντική Καθαρότητα).

Η βιωσιμότητα του τουρισμού δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς να υπολογιστούν οι επιπτώσεις της βιομηχανίας στο κλίμα.

Ο τουριστικός τομέας συμβάλλει περίπου στο 8% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (GHG), οι¹⁷ οποίοι προβλέπεται να αυξηθούν τουλάχιστον κατά 25% έως το 2030¹⁸. Ως εκ τούτου, η στήριξη της δράσης για το κλίμα στον τουρισμό, για τη μέτρηση και τη μείωση των εκπομπών, την αποδοχή μιας πορείας χαμηλών εκπομπών άνθρακα και τη μείωση των εκπομπών κατά 50% έως το 2030 είναι υψίστης σημασίας για την ανθεκτικότητα του τομέα και τη μείωση των σημαντικών αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων του¹⁹.

1.1.Φ. ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΩ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι τουρίστες που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό είναι ευαίσθητοι σε αυτούς τους κινδύνους και επιδιώκουν να προστατεύσουν τους τουριστικούς προορισμούς και να προστατεύσουν τον τουρισμό ως βιομηχανία. Οι υπεύθυνοι τουρίστες μπορούν να μειώσουν τον αντίκτυπο του τουρισμού με πολλούς τρόπους:

- να γνωρίσουν και να εξοικειωθούν με τον πολιτισμό, τις παραδόσεις, την πολιτική των κοινοτήτων που επισκέφθηκαν (πριν και κατά τη διάρκεια της επίσκεψης),
- πρόβλεψη και σεβασμός των τοπικών πολιτισμών, των προσδοκιών και των παραδοχών να συμπεριφέρονται με μη παρεμβατικό και αξιολογικό τρόπο,
- υποστήριξη της ακεραιότητας των τοπικών πολιτισμών, ευνοώντας τις επιχειρήσεις που διατηρούν την πολιτιστική κληρονομιά και τις παραδοσιακές αξίες,
- στήριξη των τοπικών οικονομιών με την αγορά τοπικών αγαθών και τη χρήση των υπηρεσιών μικρών, τοπικών επιχειρήσεων,
- διατήρηση πόρων με την αναζήτηση επιχειρήσεων που έχουν περιβαλλοντική συνείδηση και με τη χρήση του ελάχιστου δυνατού ποσού μη ανανεώσιμων πόρων.

Οι προορισμοί και οι τουριστικοί πράκτορες προσυπογράφουν και ακολουθούν τον «υπεύθυνο τουρισμό» ως μονοπάτι προς τον βιώσιμο τουρισμό. Συνεπώς, οι πυλώνες του υπεύθυνου τουρισμού είναι οι ίδιοι με εκείνους του βιώσιμου τουρισμού (περιβαλλοντική ακεραιότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και οικονομική ανάπτυξη). Η μεγάλη διαφορά είναι ότι, στον υπεύθυνο τουρισμό, ολόκληρη η τουριστική βιομηχανία -ιδιώτες, οργανισμοί και επιχειρήσεις- ενθαρρύνονται να αναλάβουν την ευθύνη για τις δράσεις τους και τις επιπτώσεις των ενεργειών τους. Ολόκληρη η βιομηχανία πρέπει να αναλάβει την ευθύνη για να καταστήσει τον τουρισμό πιο βιώσιμο και να αποδείξει την ευθύνη του²⁰.

¹⁷ <https://www.carbonbrief.org/tourism-responsible-for-8-of-global-greenhouse-gas-emissions-study-finds>

¹⁸ <https://www.unwto.org/sustainable-development/tourism-emissions-climate-change>

¹⁹ <https://www.unwto.org/sustainable-development/climate-action>

²⁰ <https://responsibletourismpartnership.org/what-is-responsible-tourism/>

1.1.2. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ: ΚΡΙΤΗΡΙΑ GSTC

Οι 12 στόχοι του ΟΗΕ για βιώσιμο τουρισμό ενσωματώθηκαν αργότερα στα «κριτήρια GSTC»,²¹ τα παγκόσμια βασικά πρότυπα για τη βιωσιμότητα στα ταξίδια και τον τουρισμό. Τα κριτήρια GSTC δημιουργήθηκαν για να παρέχουν μια κοινή αντίληψη σε ολόκληρο τον κόσμο του «βιώσιμου τουρισμού» και είναι το ελάχιστο που κάθε τουριστική επιχείρηση, κυβερνήσεις και προορισμοί θα πρέπει να φιλοδοξούν να επιτύχουν σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα. **Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Βιώσιμου Τουρισμού** - ηγετική παγκόσμια αρχή για τη θέσπιση και τη διαχείριση παγκόσμιων προτύπων για βιώσιμα ταξίδια και τουρισμό - χρησιμοποιείται για την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση, για τη χάραξη πολιτικής, τη μέτρηση και την αξιολόγηση και ως βάση για την πιστοποίηση της βιωσιμότητας.

Υπάρχουν δύο σύνολα κριτηρίων: Τα κριτήρια του κλάδου GSTC (που σχετίζονται με τη βιώσιμη διαχείριση της ταξιδιωτικής βιομηχανίας του ιδιωτικού τομέα, με επίκεντρο επί του παρόντος τα ξενοδοχεία και τους ταξιδιωτικούς πράκτορες) και τα κριτήρια προορισμού GSCT (σχετίζονται με τη βιώσιμη διαχείριση των τουριστικών προορισμών). Τα κριτήρια GSTC **διαρθρώνονται γύρω από τέσσερις βασικούς πυλώνες (A, B, C, D) που αντιμετωπίζουν τις διαχειριστικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις:**

1. Βιώσιμη διαχείριση (τα κριτήρια αφορούν την υπεύθυνη διαχείριση του προορισμού, τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και τις στρατηγικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή)

Για παράδειγμα, κάθε προορισμός που φιλοδοξεί να είναι βιώσιμος, θα πρέπει: να διαθέτει έναν αποτελεσματικό, επαρκώς χρηματοδοτούμενο οργανισμό, τμήμα, ομάδα ή επιτροπή αρμόδια για την υπεύθυνη διαχείριση του τουρισμού με βάση τις αρχές της βιωσιμότητας και της διαφάνειας· να διαθέτει μακροπρόθεσμη στρατηγική βιωσιμότητας και σχέδιο δράσης· να διαθέτει επαρκές σύστημα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με σε κοινωνικοοικονομικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά ζητήματα και επιπτώσεις που προκύπτουν από τον τουρισμό·

2. Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένης της **διασφάλισης της οικονομικής συμβολής του τουρισμού**, της αξιοπρεπούς **εργασίας για τους ντόπιους**, της **στήριξης των τοπικών επιχειρηματιών**, την πρόληψη της **εκμετάλλευσης και των διακρίσεων**, της **κοινωνικής ευημερίας**, της **πρόσβασης σε τοπικούς πόρους για όλους**).

Για παράδειγμα, κάθε βιώσιμο ξενοδοχείο θα πρέπει να υποστηρίζει ενεργά πρωτοβουλίες για τις τοπικές υποδομές και την ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας (στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την υγεία και την αποχέτευση)· να διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες απασχόλησης για τους κατοίκους της περιοχής και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας· να έχει πολιτική κατά οποιασδήποτε άλλης μορφής εκμετάλλευσης ή παρενόχλησης και να δίνει προτεραιότητα στους τοπικούς και δίκαιους εμπορικούς προμηθευτές ενώ αγοράζουν αγαθά .

²¹ <https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/>

3. Πολιτιστικές επιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της υλικής και άυλης κληρονομιάς, της προστασίας και της διατήρησης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας των κοινοτήτων και των ατόμων και την ακριβή ερμηνεία).

Για παράδειγμα, οι προορισμοί θα πρέπει να διαθέτουν πολιτική και σύστημα αποκατάστασης, προστασίας και διατήρησης πολιτιστικών αγαθών, ιστορικών και αρχαιολογικών αντικειμένων, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και διαφόρων πτυχών της τοπικής ταυτότητας. Θα πρέπει να προστατεύουν την πρόσβαση των τοπικών κοινωνιών σε φυσικούς και πολιτιστικούς χώρους και να διαθέτουν πλάνο διαχείρισης επισκεπτών με προδιαγραφές για τη συμπεριφορά τους σε ευαίσθητους χώρους και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

4. Περιβαλλοντικές επιπτώσεις (συμπεριλαμβανομένης της κατανάλωσης πόρων, της μείωσης της ρύπανσης και της διατήρησης της βιοποικιλότητας και των τοπίων).

Για παράδειγμα, κάθε ταξιδιωτικός πράκτορας θα πρέπει να επιδιώκει να μειώσει την κατανάλωση νερού και ενέργειας· να ενθαρρύνουν ενεργά τη χρήση καθαρότερων και αποδοτικότερων ως προς τους πόρους, εναλλακτικών λύσεων μεταφοράς από τους πελάτες· θα πρέπει να μετρούν, να ελαχιστοποιούν και να αντισταθμίζουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου· να μειώνουν τα απόβλητα και τη χρήση επιβλαβών ουσιών, να συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και να ελαχιστοποιούν τυχόν διαταραχές στα φυσικά οικοσυστήματα σε κάθε τουριστικό προορισμό.

Η εφαρμογή των κριτηρίων GSTC θα βοηθήσει έναν προορισμό ή μια τουριστική επιχείρηση να συμβάλει στην επίτευξη του θεματολογίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη προς το 2030 και των 17 στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Με καθένα από τα κριτήρια, προσδιορίζεται ένας ή περισσότεροι από τους 17 στόχους, με τους οποίους σχετίζεται στενότερα²². Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα κριτήρια υποδεικνύουν τι πρέπει να γίνει, όχι πώς να το κάνουμε ή αν έχει επιτευχθεί, για τη βελτίωση των πρακτικών βιωσιμότητας. Με βάση αυτά τα κριτήρια, οι επιχειρήσεις και οι προορισμοί μπορούν να αναπτύξουν τα δικά τους πρότυπα και δείκτες απόδοσης. Οι προορισμοί του τουρισμού έχουν ο καθένας τη δική του κουλτούρα, περιβάλλον, έθιμα και νόμους, και τα Κριτήρια έχουν σχεδιαστεί για να προσαρμόζονται στις τοπικές συνθήκες και να συμπληρώνονται από πρόσθετα κριτήρια για τη συγκεκριμένη τοποθεσία και δραστηριότητα.

1.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.2.A. Ο ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ

Ο τουρισμός είναι ο μεγαλύτερος κοινωνικοοικονομικός τομέας στον κόσμο με ευρύ αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική ανάπτυξη. Αντιπροσωπεύει το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Ωστόσο, ο τουρισμός δημιουργεί ταυτόχρονα μεγάλες πιέσεις στο φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον, όπως η υποβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων, οι διαρροές οικονομικών οφελών, η εξάρτηση από τα τουριστικά εισοδήματα καθώς και η αύξηση της υπερθέρμανσης του κλίματος.

²² <https://www.gstcouncil.org/wp-content/uploads/GSTC-Destination-Criteria-v2.0.pdf>

Ορισμένες από αυτές τις επιπτώσεις, καθώς και η συμβολή της τουριστικής βιομηχανίας στην κλιματική αλλαγή, εξηγούνται περαιτέρω στη μονάδα 1.1.

Η πανδημία COVID-19 έχει επηρεάσει σοβαρά τον τουρισμό. Υπάρχει μια παγκοσμίως αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σχετικά με τον αντίκτυπο της βιομηχανίας στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και σε άλλες κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις και, κατά συνέπεια, μια στροφή προς πιο αποτελεσματικά και βιώσιμα πρότυπα. Τον Ιούνιο του 2020, ως έγκαιρη απάντηση στην παγκόσμια πανδημία, ο UNWTO ανακοίνωσε το «νέο όραμά του για τον παγκόσμιο τουρισμό – να αναπτυχθεί καλύτερα, να ενισχυθεί και να εξσορροπήσει τις ανάγκες των ανθρώπων, του πλανήτη και της ευημερίας» ως μια οδό επανεκκίνησης και ανοικοδόμησης του τουρισμού με στόχο να **αναδειχθεί ισχυρότερος και πιο βιώσιμος**²³. Αυτή η νέα εποχή της «Βιωσιμότητας ως νέας κανονικότητας: Ένα όραμα για το μέλλον του τουρισμού» πρέπει να έχει τη συμμετοχή ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων μερών από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και πρέπει να χρησιμεύσει ως κινητήρια δύναμη για την αλλαγή συμπεριφοράς μέσω της ανάπτυξης της ευαισθητοποίησης και των ικανοτήτων, της κατάρτισης και της εκπαίδευσης²⁴.

Η πρόοδος προς έναν πιο βιώσιμο τουρισμό εξαρτάται αποτελεσματικά από τις συντονισμένες προσπάθειες διαφόρων παραγόντων: εθνικών και τοπικών κυβερνήσεων, φορέων διαχείρισης τουριστικών προορισμών, επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, εργαζομένων και εργατικών συνδικάτων, ΜΚΟ, παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης, τοπικών και τουριστικών οργανώσεων, διεθνών οργανισμών. Ωστόσο, υπάρχει γενική έλλειψη συνεργασίας και κοινής κατανόησης μεταξύ των διαφόρων παραγόντων. Παρόλα αυτά είναι ένα ζήτημα που μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω μηχανισμών διακυβέρνησης αλλά και μέσω της ενίσχυσης των εκπαιδευτικών ικανοτήτων και της ευαισθητοποίησης (βλέπε 1.3.α.).

1.2.Β. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η προσπάθεια μείωσης των επιπτώσεων από τον τουρισμό μπορεί να μην έχει νόημα χωρίς κατανόηση και αξιολόγηση των ορίων τουριστικής ανάπτυξης που θα πρέπει να τηρούνται για να διασφαλιστούν οι βασικές αρχές της βιωσιμότητας.

Ο εντοπισμός και η επίγνωση των περιοριστικών παραγόντων της τουριστικής ανάπτυξης, όπως η οικολογική ανθεκτικότητα, η ικανότητα των πόρων, οι ανησυχίες της κοινότητας, η ικανοποίηση των επισκεπτών ή ο μέγιστος όγκος τουριστικής ροής σε έναν δεδομένο προορισμό, είναι το πρώτο βήμα για την πρόταση και υλοποίηση δράσεων σύμφωνα με αυτά τα όρια. Η σημασία της γνώσης των ορίων της τουριστικής ανάπτυξης και των ροών των επισκεπτών, καθώς και ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η ανάλυση των δεικτών αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο για την διασφάλιση μεγαλύτερου πλάνου, την ευαισθητοποίηση και διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης.

²³ <https://www.unwto.org/covid-19-oneplanet-responsible-recovery>

²⁴ UNWTO, 2020, Πρόγραμμα Αειφόρου Τουρισμού ενός πλανήτη.

Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να παρακολουθείται και να καταμετράται ο αντίκτυπος του τουρισμού στις ακόλουθες διαστάσεις: οικολογικές, κοινωνικές και πολιτιστικές, οικονομικές, αλλά και δεοντολογικές και μια διακυβέρνηση που θα επιτρέψει την εφαρμογή τουριστικών πολιτικών και στρατηγικών που διασφαλίζουν μεγαλύτερη βιωσιμότητα στον τομέα.

Ο UNWTO σε συνεργασία με το Τμήμα Στατιστικής του ΟΗΕ (UNSD) ξεκίνησε την πρωτοβουλία μέτρησης του βιώσιμου τουρισμού (MST) το 2015 για τη θέσπιση ενός στατιστικού πλαισίου για τη μέτρηση του βιώσιμου τουρισμού. Ο στόχος είναι ότι «κεντρικό χαρακτηριστικό του στατιστικού πλαισίου θα είναι οι συνδέσεις μεταξύ του καθιερωμένου λογιστικού πλαισίου για τον τουρισμό, των δορυφορικών λογαριασμών τουρισμού (TSA) και των λογαριασμών από το πλαίσιο του συστήματος περιβαλλοντικής-οικονομικής λογιστικής (SEEA). Χρησιμοποιώντας μια λογιστική βάση για το στατιστικό πλαίσιο, η πρωτοβουλία επιδιώκει να αξιοποιήσει τα γενικά οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση λογιστικών προσεγγίσεων για τη διασφάλιση της εσωτερικής συνοχής, την ικανότητα κατανόησης των κενών δεδομένων και την τοποθέτηση διαφορετικών πληροφοριών στο πλαίσιο, καθώς και τη δυνατότητα άντλησης δεικτών που βασίζονται σε σταθερά καθορισμένες οικονομικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες²⁵».

Άλλοι διεθνείς οργανισμοί και φορείς έχουν επίσης συμβάλει σημαντικά στη μέτρηση της βιωσιμότητας που σχετίζεται με τον τουρισμό· ιδιαίτερα αξιοσημείωτο είναι το έργο των κριτηρίων του Παγκόσμιου Συμβουλίου Βιώσιμου Τουρισμού (GSTC)²⁶, της EUROSTAT²⁷, του ΟΟΣΑ²⁸ και της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Δεικτών Τουρισμού (ETIS) για τη βιώσιμη διαχείριση των προορισμών²⁹. Ωστόσο, αυτές οι ευρωπαϊκές στατιστικές για τον τουρισμό δεν αντικατοπτρίζουν ακόμη πλήρως τη διαφορετική διάσταση των επιπτώσεων του τομέα, παρά το γεγονός ότι ορισμένοι δείκτες που βασίζονται στη βάση δεδομένων της EUROSTAT (για παράδειγμα, η ένταση του τουρισμού, η πυκνότητα, τα ποσοστά πληρότητας, οι σχετικοί τρόποι μεταφοράς) και οι συνδυασμοί τους συνέβαλαν στην ανάπτυξη ορισμένων μέτρων σχετικών με πιθανές περιβαλλοντικές πιέσεις.

Υπάρχουν διάσπαρτες πρωτοβουλίες σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και υπό την αιγίδα προγραμμάτων συγχρηματοδότησης της ΕΕ που έχουν αναπτύξει διαφορετικά συστήματα παρακολούθησης και λήψης αποφάσεων που μετρούν συγκεκριμένες πτυχές, όπως η ευπάθεια ορισμένων προορισμών στην κλιματική αλλαγή (έργο SICCDE)³⁰ και η προσβασιμότητα για φυσικές και αγροτικές τουριστικές περιοχές (έργο πρόσβασης-ΤΠ)³¹.

²⁵ <https://www.unwto.org/es/Measuring-Sustainability-Tourism>

²⁶ <https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/>

²⁷ "Μεθοδολογικές εργασίες για τη μέτρηση της βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού", διαθέσιμες στο <http://ec.europa.eu/eurostat/web/tourism/methodology/projects-and-studies>

²⁸ Ημερίδα για στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης στον τουρισμό <http://www.oecd.org/cfe/tourism/workshoponsustainabledevelopmentstrategiesandtourism.htm>

²⁹ http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en.

³⁰ <https://www.ecounion.eu/en/portfolio/siccde/>

³¹ <http://accessitpro.eu/>

Υπάρχουν και άλλες μέθοδοι και προσεγγίσεις για τη μέτρηση της βιωσιμότητας του τουρισμού όσον αφορά τον τουριστικό προορισμό, το προϊόν, το μοντέλο και τους παράγοντες που εμπλέκονται, όπως:

- η έννοια της παραγωγικής ικανότητας (Carrying Capacity concept)
- το όριο της αποδεκτής αλλαγής (Limit of Acceptable Change)
- το οικολογικό αποτύπωμα (Ecological footprint)

Όλες αυτές οι μέθοδοι επιτρέπουν τον καθορισμό ορίων πάνω από τα οποία τα φυσικά ή πολιτιστικά χαρακτηριστικά ενδέχεται να μην υποστηρίξουν πρόσθετους αριθμούς επισκεπτών και δραστηριοτήτων. Είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη διαχείριση των επισκεπτών σε προστατευόμενες περιοχές. Ωστόσο, ο καθορισμός αυτού του ορίου είναι πάντα δύσκολος και υπόκειται συνεχώς σε αλλαγές.

1.2.Γ. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Η εφαρμογή των αρχών βιωσιμότητας στην ανάπτυξη τουριστικών στρατηγικών και σχεδιασμού έχει κεντρική σημασία για τη μείωση των τουριστικών πιέσεων και την αύξηση της οικονομικής, κοινωνικής και τοπικής συνοχής. Αυτές οι στρατηγικές βιώσιμου τουρισμού πρέπει να μελετηθούν και να εφαρμοστούν σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες κάθε τουριστικού προορισμού. Το πιο σημαντικό και μια πιο ευέλικτη προσέγγιση από τη βάση προς την επάνω, η οποία θεωρείται ζωτικής σημασίας, είναι η λήψη αποφάσεων με βάση τους οικονομικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες και η προσέλκυση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων του τουρισμού. Αυτό θα εξασφάλιζε μακροπρόθεσμες βιώσιμες λύσεις και θα βασιζόταν σε κοινές προσδοκίες και αντιλήψεις μεταξύ των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών. Υπάρχουν διάφορες δράσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό και τη διαχείριση του τουρισμού με βιώσιμο τρόπο:

- Διασφάλιση νομικά δεσμευτικών μέσων για τουριστικές περιοχές με τη χρήση προσεγγίσεων σχεδιασμού, όπως το πρωτόκολλο ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών (ICZM), ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός (MSP), οι αρχές διαχείρισης βάσει οικοσυστήματος (EBM), οι οποίες τηρούν καθορισμένα αποδεκτά όρια.
- Ανταλλαγή ορθών πρακτικών στο πλαίσιο μιας γενικής διαδικασίας ανάπτυξης ικανοτήτων, προκειμένου να βελτιωθούν οι κανονισμοί χωροταξικού σχεδιασμού που ενσωματώνουν τις αξιολογήσεις κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων του τουρισμού, διευκολύνοντας τη δυνατότητα μεταφοράς και κλιμάκωσης.
- Εφαρμογή συστημάτων πιστοποίησης για τη διασφάλιση ότι μια δραστηριότητα ή ένα προϊόν πληροί ορισμένα πρότυπα που μπορεί να καθορίζονται από την κυβέρνηση ή να συμφωνούνται σε έναν βιομηχανικό τομέα. Στον τουρισμό, η πιστοποίηση χρησιμοποιείται κυρίως για τον έλεγχο των δραστηριοτήτων και των προτύπων των τουριστικών επιχειρήσεων, όπως οι φορείς εκμετάλλευσης καταλυμάτων, για τη διασφάλιση της ασφάλειας και της ικανοποίησης των καταναλωτών (π.χ. συστήματα ποιότητας ή «αστεριών»). Ωστόσο, μπορεί επίσης να επεκταθεί για να καλύψει ζητήματα βιωσιμότητας.

Τα συστήματα πιστοποίησης για βιώσιμο τουρισμό χρησιμεύουν ως σημαντικά εργαλεία για τη διάκριση των πραγματικά υπεύθυνων εταιρειών, προϊόντων ή υπηρεσιών από εκείνες που απλώς χρησιμοποιούν το "οικολογικό" ή το "βιώσιμο" ως εργαλείο μάρκετινγκ για να προσελκύσουν τους καταναλωτές και να αυξήσουν την αξιοπιστία των πιστοποιημένων οργανισμών και, κατά συνέπεια, να βελτιώσουν την εικόνα και τη φήμη τους. Τα περισσότερα από τα συστήματα πιστοποίησης της τουριστικής βιομηχανίας σχετίζονται με την ποιότητα (ISO 9000) ή τις περιβαλλοντικές επιδόσεις (οικολογικά σήμα και συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως το ISO 14000). Οι κοινωνικές και οικονομικές πτυχές της βιωσιμότητας δεν έχουν αναπτυχθεί με τον ίδιο τρόπο μέχρι στιγμής, αν και υπάρχει ένα πρότυπο κοινωνικής ευθύνης (ISO 26000), που χρησιμοποιείται ενίοτε από συστήματα που ενσωματώνουν αυτές τις πτυχές και αφορούν κυρίως οικολογικά υλικά.

1.3 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ ΓΙΑ ΠΙΟ ΒΙΩΣΙΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

1.3.Α. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ: ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού με πιο βιώσιμο τρόπο αποτελεί επείγουσα ανάγκη για να ωφεληθούν οι τοπικές κοινότητες οικονομικά και κοινωνικά και να βελτιωθεί η προστασία και η διατήρηση του περιβάλλοντος.

Τα τουριστικά οφέλη και οι αρνητικές επιπτώσεις επηρεάζουν όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς: τους οικονομικούς παράγοντες του τουρισμού (δημόσιους και ιδιωτικούς) του τουριστικού προορισμού· τις τοπικές κοινότητες και τους τελικούς χρήστες (τουρίστες) της κοινωνίας των πολιτών· θεσμικούς επαγγελματίες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στον τομέα του τουρισμού, του περιβάλλοντος, του πολιτισμού, της οικονομίας ή του κοινωνικού τομέα. Ως εκ τούτου, τα εν λόγω ενδιαφερόμενα μέρη είναι οι ομάδες-στόχοι τόσο για τις δραστηριότητες επικοινωνίας (ευαισθητοποίηση) όσο και για τη στρατηγική δέσμευση. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι μηχανισμοί διακυβέρνησης και η ενίσχυση των εκπαιδευτικών ικανοτήτων είναι καίριας σημασίας για την προσέγγιση των αλλαγών προς τη βιωσιμότητα του τουρισμού.

Οι μηχανισμοί διακυβέρνησης στο πλαίσιο του βιώσιμου τουρισμού θα πρέπει να βασίζονται σε μια πολύ-επίπεδη συμμετοχική διαδικασία που θα περιλαμβάνει συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων του τουρισμού και θα χαρακτηρίζεται από διάλογο, ευελιξία, συμμετοχή, καινοτομία και διαφάνεια.

Η αποτελεσματική διακυβέρνηση είναι σημαντική για τη διασφάλιση πιο βιώσιμων μορφών τουρισμού³²:

- Συμπεριλαμβανομένου ενός ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων ατόμων / ομάδων ως ενεργών συμμετεχόντων.
- Διασφάλιση της ακρόασης όλων των ενδιαφερόμενων μερών κατά τη λήψη αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των κατοίκων, των τελικών χρηστών και του ιδιωτικού τομέα.
- Οικοδόμηση δέσμευσης και εμπιστοσύνης για τη δημιουργία συνεργασίας.
- Καθορισμός κοινών αρχών βιώσιμου τουρισμού για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς σε συγκεκριμένα τοπικά / περιφερειακά πλαίσια.
- Ανταλλαγή γνώσεων και πληροφοριών

Η επικοινωνία σχετικά με τις τουριστικές απειλές και ευκαιρίες για τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι κρίσιμης σημασίας για τη μείωση των τουριστικών πιέσεων, την ευαισθητοποίηση και την ενίσχυση της συμπεριφοράς για τις αλλαγές. Θα μπορούσε να γίνει μέσω:

- Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά ως περιουσιακά στοιχεία μεταξύ ιδιωτικών και θεσμικών φορέων, τουριστικών και ντόπιων πληθυσμών, επικοινωνία των επιχειρηματικών ευκαιριών μέσω ενημερωτικών εκστρατειών, προγραμμάτων σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σύσταση ομάδων οικονομικών σχηματισμών. Η αποτελεσματική επικοινωνία συμβάλλει στην ενδυνάμωση των ενδιαφερόμενων μερών και διευκολύνει τη μείωση της κατανάλωσης πόρων.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων των ίδιων ομάδων-στόχων και της κοινωνίας των πολιτών μέσω επαγγελματικής και ακαδημαϊκής κατάρτισης, εργαστηρίων, μέσα από πλατφόρμες για ανταλλαγή γνώσεων και εταιρικών σχέσεων συνεργασίας για τη βελτίωση των δεξιοτήτων.
- Εφαρμογή οικονομικών μέσων και κινήτρων. Η αλλαγή συμπεριφοράς επηρεάζεται από τα "ραβδιά" καθώς και από τα "καρότα". Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η μείωση της ρύπανσης και της κατανάλωσης των υδάτων, της ενέργειας, του χερσαίου και θαλάσσιου χώρου και της υποβάθμισης των τουριστικών περιοχών, τα οικονομικά μέσα μπορούν να διαδραματίσουν ισχυρό και αποτελεσματικό ρόλο ως κίνητρα.

³² Έργο Interreg MED BleuTourMed_C3 (2020) Ενημερωτικό δελτίο πολιτικής #4: Η διακυβέρνηση ως εργαλείο για βιώσιμο και υπεύθυνο τουρισμό στην περιοχή της Μεσογείου https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/fileadmin/user_upload/Sites/Sustainable_Tourism/horizontal_project/BTM_Documents/Policy_Factsheets/BTM_PolicyFactsheets_4_EN.pdf

1.3.B. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ: ΜΟΝΤΕΛΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Υπάρχει μια γενική και έντονη εποχικότητα στον τουρισμό, που βασίζεται σε παράγοντες που είναι φυσικοί (π.χ. καιρός, τοπικό κλίμα, αθλητικές εποχές), κοινωνικές (σχολικές ή θρησκευτικές διακοπές, κοινωνικές τάσεις και μόδα) και οικονομικά (επιχειρηματικά μοντέλα που βασίζονται σε αρχές συγκέντρωσης - μαζικός τουρισμός, πιο έντονος σε χώρες με παράκτιες περιοχές). Αυτό έχει άμεσες επιπτώσεις για την τοπική οικονομία και το περιβάλλον, οδηγώντας σε συγκέντρωση της δραστηριότητας, αυξημένη χρήση των υποδομών και υψηλότερο αριθμό ατόμων σε μικρότερο χρονικό διάστημα.

Διαχείριση της εποχικότητας σημαίνει μεγαλύτερη έμφαση τόσο στη χωρική διάσταση όσο και στη σχέση μεταξύ των παράκτιων γραμμών, των περιοχών της ενδοχώρας και των ορεινών οροσειρών, αφενός, και στην εποχιακή διάσταση και τη σχέση μεταξύ απασχόλησης, οικονομικών αποδόσεων, χρήσης υποδομών και φυσικών πόρων.

Η διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων λόγω των σχετικών επιπτώσεών της, όπως η κρουαζιέρα και οι παράκτιες διακοπές, είναι απαραίτητη. Τα μοντέλα εναλλακτικού τουρισμού προσφέρουν λιγότερο αρνητικές - ή συχνά πιο θετικές - περιβαλλοντικές, πολιτιστικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η πραγματικότητα τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς δείχνει ότι οι τουριστικοί προορισμοί της ενδοχώρας αναδύονται όλο και περισσότερο. Οι τοπικοί παράγοντες που αντιδρούν σε αυτές τις νέες απαιτήσεις αναπτύσσουν νέες σχέσεις για να καταστήσουν τα εδάφη και τα τοπικά προϊόντα τους πιο ελκυστικά.

Η μείωση των τουριστικών πιέσεων υπόκειται στη δημιουργία, ανάπτυξη και προώθηση εναλλακτικών τουριστικών μοντέλων όπως: Πολιτιστικός τουρισμός, αγροτικός, φυσικός και οικοτουρισμός, ή εταιρικά ταξίδια για συναντήσεις, συνέδρια και εκδηλώσεις.

Τα συμφέροντα των καταναλωτών για πιο βιώσιμα τουριστικά προϊόντα έχουν ήδη αρχίσει να επηρεάζουν τα υφιστάμενα μοντέλα προς πιο σεβαστές και δίκαιες τάσεις/προσεγγίσεις:

- Προώθηση εναλλακτικών προσφορών εκτός εποχής
- Προώθηση εναλλακτικών προορισμών ενδοχώρας
- Προώθηση εναλλακτικών τουριστικών μοντέλων (οικοτουρισμός, αργός τουρισμός, φυσικός και αγροτικός τουρισμός, βουνό...).

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

<http://sdt.unwto.org>

Βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού τμήματος του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών, με διαφορετικούς πόρους και δεσμούς με θέματα που σχετίζονται με τον βιώσιμο τουρισμό.

<https://www.oneplanetnetwork.org/sustainable-tourism>

Το πρόγραμμα «Ένας πλανήτης βιώσιμος τουρισμός» που αναπτύχθηκε από μια πολυσυμμετοχική εταιρική σχέση για τη βιώσιμη ανάπτυξη, στηρίζει τη μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία ως οδό βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού.

<https://www.unwto.org/es/Measuring-Sustainability-Tourism>

Η μέτρηση της βιωσιμότητας του τουρισμού (MST) είναι μια πρωτοβουλία που ξεκίνησε ο UNWTO για την ανάπτυξη ενός διεθνούς στατιστικού πλαισίου για τη μέτρηση του ρόλου του τουρισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.

<http://www.thetourismcolab.com.au/blog>

The Tourism CoLab: ένας χρήσιμος πόρος για τον αναγεννητικό τουρισμό: τάσεις, θέματα, άρθρα, ιστολόγια, μαθήματα, εκδηλώσεις

<http://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/>

Κριτήρια βιωσιμότητας GSCT για προορισμούς, για ξενοδοχεία και ταξιδιωτικούς πράκτορες, στα αγγλικά και σε πολλές άλλες μεταφράσεις

<https://sdgs.un.org/goals>

Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και πρόοδος στην εφαρμογή τους

<https://hub.wtm.com/wtm-blog/>

Το ιστολόγιο World Travel Market παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις τάσεις, τις προκλήσεις και την καινοτομία σε διάφορους τουριστικούς τομείς από τους ηγέτες του κλάδου μας, σε τακτική βάση.

<https://www.travindy.com>

Μια χρήσιμη συλλογή ειδήσεων, εκδηλώσεων και άρθρων για τον βιώσιμο τουρισμό.

ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

- Οι αρχές της βιωσιμότητας, που συχνά αναφέρονται ως «οι τρεις πυλώνες» – οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί – είναι τα διασυνδεδεμένα θεμέλια αυτού που αντιπροσωπεύει η έννοια και καθορίζονται ως: οικονομία, κοινωνία και περιβάλλον. Αυτές οι αρχές χρησιμοποιούνται επίσης ανεπίσημα ως κέρδος, άνθρωποι και πλανήτης.
- Ο «βιώσιμος τουρισμός» είναι «ο τουρισμός που λαμβάνει πλήρως υπόψη τις τρέχουσες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του, αντιμετωπίζοντας τις ανάγκες των επισκεπτών, της βιομηχανίας, του περιβάλλοντος και των κοινοτήτων υποδοχής».
- Ο τουρισμός έχει τη δυνατότητα να συμβάλει, άμεσα ή έμμεσα, και στους 17 στόχους του GSTC. Ειδικότερα, έχουν συμπεριληφθεί ως κριτήρια στους στόχους 8, 12 και 14 σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή (SCP) και τη βιώσιμη χρήση των ωκεανών και των θαλάσσιων πόρων, αντίστοιχα.
- Η έννοια του αναγεννητικού τουρισμού που οικοδομείται πάνω στον βιώσιμο τουρισμό αλλά πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα έχει πάρει όλο και μεγαλύτερη αναγνώριση παγκοσμίως από το 2019 και δεν μπορεί να αγνοηθεί. Ο βιώσιμος τουρισμός είναι το θεμέλιο για τον αναγεννητικό τουρισμό. Δεν πρέπει να θεωρούνται ανταγωνιστικά και δεν αλληλοαναιρούνται (η επικέντρωση στο ένα δεν σημαίνει απόσυρση ή μείωση του άλλου).
- Η επίτευξη και διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των τριών πυλώνων της βιωσιμότητας συμβάλλει στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού στις τοπικές κοινωνίες και στο φυσικό περιβάλλον στους προορισμούς, και πρέπει να γίνει μέσω μακροπρόθεσμης, σχεδιασμένης και συμμετοχικής υπεύθυνης διαχείρισης προορισμών στην οποία συμμετέχουν όλοι οι φορείς του τουρισμού.
- Τα κριτήρια GSTC συμβάλουν ως καθοδήγηση και ως ελάχιστο που κάθε τουριστική επιχείρηση, κυβερνήσεις και προορισμοί θα πρέπει να φιλοδοξούν να επιτύχουν ως προς την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα.
- Οι μηχανισμοί διακυβέρνησης στο πλαίσιο του βιώσιμου τουρισμού θα πρέπει να βασίζονται σε πολυεπίπεδη συμμετοχική διαδικασία που θα περιλαμβάνει συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων του τουρισμού και θα χαρακτηρίζεται από διάλογο, ευελιξία, συμμετοχή, καινοτομία και διαφάνεια.
- Η αποτελεσματική επικοινωνία σχετικά με τις τουριστικές απειλές και ευκαιρίες για τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι καίριας σημασίας για τη μείωση των τουριστικών πιέσεων, την ευαισθητοποίηση και την τόνωση της συμπεριφοράς αλλαγής και συμβάλλει στην ενδυνάμωση των ενδιαφερόμενων μερών διευκολύνοντας τη μείωση της κατανάλωσης πόρων. Πρέπει να γίνει μέσω της ευαισθητοποίησης, της ανάπτυξης ικανοτήτων και της εκπαίδευσης, καθώς και μέσω της εφαρμογής οικονομικών μέσων και κινήτρων για την προώθηση της αλλαγής συμπεριφοράς.
- Τα συμφέροντα των καταναλωτών σε πιο βιώσιμα τουριστικά προϊόντα έχουν ήδη αρχίσει να επηρεάζουν τα υφιστάμενα μοντέλα προς πιο σεβαστές και δίκαιες τάσεις/προσεγγίσεις, δημιουργώντας εναλλακτικές προσφορές εκτός εποχής, εναλλακτικούς προορισμούς στην ενδοχώρας και συνολικά εναλλακτικά τουριστικά μοντέλα (οικοτουρισμός, αργός τουρισμός, φυσικός και αγροτικός τουρισμός)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Μπορεί να υπάρχουν περισσότερες από μία σωστές απαντήσεις.

Ερώτηση 1: Η κοινωνικοπολιτισμική βιωσιμότητα...	
Απάντηση 1	σέβεται την κοινωνικοπολιτισμική αυθεντικότητα των κοινοτήτων υποδοχής
Απάντηση 2	διατηρεί την πολιτιστική κληρονομιά των τοπικών κοινοτήτων
Απάντηση 3	συμβάλλει στη διαπολιτισμική κατανόηση και ανεκτικότητα
Απάντηση 4	δεσμεύει και ενδυναμώνει τις τοπικές κοινωνίες στο σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση και τη μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή τους
Απάντηση 5	Όλα τα παραπάνω
Σωστή απάντηση(-ες)	5
Ερώτηση 2: Πώς σχετίζεται ο βιώσιμος και ο αναγεννητικός τουρισμός;	
Απάντηση 1	Είναι εντελώς διαφορετικές τάσεις στον τουρισμό που δεν σχετίζονται μεταξύ τους.
Απάντηση 2	Ο βιώσιμος τουρισμός είναι το θεμέλιο του αναγεννητικού τουρισμού
Απάντηση 3	Ο αναγεννητικός τουρισμός είναι μια φυσική ωρίμανση της βιωσιμότητας που επιτρέπει στους προορισμούς να ευδοκιμήσουν και να αναπτυχθούν
Απάντηση 4	Δεν αλληλοαναιρούνται (η επικέντρωση στο ένα δεν σημαίνει απόσυρση ή μείωση του άλλου)
Απάντηση 5	Όλα τα παραπάνω
Σωστή απάντηση(-ες)	2, 3, 4
Ερώτηση 3: Σε ποιους πυλώνες βασίζονται τα κριτήρια GSTC	
Απάντηση 1	Βιώσιμη διαχείριση
Απάντηση 2	Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις
Απάντηση 3	Πολιτιστικές επιπτώσεις
Απάντηση 4	Περιβαλλοντικές επιπτώσεις
Απάντηση 5	Όλα τα παραπάνω
Σωστή απάντηση(-ες)	5
Ερώτηση 4: Ποια είναι η χρήση της μεθόδου «παραγωγικής ικανότητας» (Carrying Capacity)	
Απάντηση 1	Είναι μια μεθοδολογία για τον εντοπισμό και την εκτίμηση των ορίων των τουριστικών προορισμών.
Απάντηση 2	Επιτρέπει τον καθορισμό κατώτατων ορίων πάνω από τα οποία τα φυσικά ή πολιτιστικά χαρακτηριστικά ενδέχεται να μην υποστηρίζουν πρόσθετους αριθμούς επισκεπτών και δραστηριοτήτων.
Απάντηση 3	Τα κατώτατα όρια που καθορίζονται με αυτή τη μέθοδο υπολογίζονται εύκολα.

Απάντηση 4	Επιτρέπει στους επισκέπτες να μετρήσουν πόσες αποσκευές μπορούν να μεταφέρουν σε ένα τουριστικό αξιοθέατο.
Απάντηση 5	Όλα τα παραπάνω
Σωστή απάντηση(-ες)	1 και 3
Ερώτηση 5: Ποιοι είναι οι μηχανισμοί για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των ενδιαφερόμενων μερών και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού;	
Απάντηση 1	Διασφάλιση της ακρόασης όλων των φωνών των ενδιαφερόμενων μερών κατά τη λήψη αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των προοπτικών των κατοίκων, των τελικών χρηστών και του ιδιωτικού τομέα.
Απάντηση 2	Οικοδόμηση δέσμευσης και εμπιστοσύνης για τη δημιουργία συνεργατικής εργασίας.
Απάντηση 3	Επικοινωνία σχετικά με τις τουριστικές απειλές και ευκαιρίες σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.
Απάντηση 4	Εφαρμογή οικονομικών μέσων και κινήτρων για τη μετατροπή της συμπεριφοράς σε πιο υπεύθυνη.
Απάντηση 5	Όλα τα παραπάνω
Σωστή απάντηση(-ες)	5

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Purvis, B., Mao, Y. and Robinson, D (2019), *Three pillars of sustainability: in search of conceptual origins*. *Sustainability Science* volume 14, pp. 681–695; <https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-018-0627-5/figures/1>
2. OECD (2020), *OECD Tourism Trends and Policies 2020*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>
3. United Nations Environment Programme (UNEP) and World Tourism Organization (WTO) (2005), *Making Tourism more sustainable. A guide for Policy Makers*, <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284408214>
4. World Tourism Organization (WTO) (2013) *Sustainable Tourism for Development Guidebook* https://ceeto-network.eu/content/unwto_sustainable_tourism_for_development_guidebook_2013.pdf
5. The Tourism CoLab resources on regenerative tourism: <https://www.thetourismcolab.com.au/blog>
6. UNWTO, *A practical guide to tourism destination management*, 2019 <https://www.unwto.org/global/publication/practical-guide-tourism-destination-management>

